

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ НОВОГО ВИДУ ГОПАКА – ПЕРЕМОЖНИЙ ГОПАК ОЛІМПІЙСЬКИХ ЧЕМПІОНІВ УКРАЇНИ

Комунальний заклад «Чернігівський обласний науковий ліцей»
Чернігівської обласної ради (Україна)

Анотація. У публікації досліджено динаміку розвитку нового виду сучасного танцю «Гопак», започаткованого українцями і українськими учасниками Міжнародних і Світових змагань, які виконували відомий народний танок після чергових успішних досягнень. Новий вид гопака отримав назву від дій олімпійських чемпіонів як «Переможний гопак».

Ключові слова: гопак, олімпійські чемпіони, динаміка, переможний гопак.

Annotation. In a publication the dynamics of development of new type of modern dance is investigational "Hopak", founded by Ukrainians and Ukrainian participants of the International and World competitions, that executed well-known folk dance after duty successful achievements. The new type of hopak got the name from the actions of olympic champions as the "Victory hopak".

Keywords: hopak, olympic champions, dynamics, victory hopak.

Актуальність теми дослідження: Танець є свідченням духовної культури як втілення логіки етносу. Ця культура, передусім, виявляється в історико-культурній спадщині українського народу. Актуальний танець, яким розпочинали Світовий флешмоб (туру солідарності): «Містами Європи» вже у період протиукраїнської агресії відомої країни (згідно даних електронних ресурсів), привертає увагу дослідників вже не один десяток років. Національний ансамбль імені П.Вірського був першим, хто відкрив культурний фронт відомим на весь світ, найскладнішим танцем – Гопак (далі-Г). Тому варто висунути гіпотезу, згідно якої, історична автентичність танцю «Г» проходить вже нову «фазу» своєї етнодинаміки (про яку

висвітлювалось раніше), на чому доцільно зосередити увагу у даній науковій розвідці, зокрема на «переможному Г»

Мета дослідження: дослідити сучасну роль гопака у міжнародних заходах (проектах, конкурсах, олімпіадах), на зразку динаміки розвитку його нового олімпійського виду – «Переможного гопака» (далі-ПГ).

Методи дослідження: методи пошуку та обробки інформації, методи аналізу і відбору джерел, метод вивчення суспільної думки, метод узагальнення і систематизації.

Результати дослідження. Досліджуваний народний танець, має розгалужену систему функцій у сучасному світі – від бойової таємниці запорожців, до побутового рухливого танка – самопрезентації, який спонукає до дружнього спілкування протилежну стать. Художні майстерські композиції поновленого (П.Вірським) у ХХ столітті Г, розраховані на великі і малі сцени, для презентабельності культури засобами хореографії [26]. Школи відродженого у період виборювання і розвитку незалежності України бойового Г, мають на меті різне - від підтримки здорового способу життя і корекції фігури (чоловічі і жіночі напрямки) до змагань за майстерські рівні (!) [В.Пилат, БГ], [К.Тарнавська, Асгарда]. Г також завоював авторитет модерної форми свого розвитку – своєрідної міжнародної «Візитівки» українських представників на Міжнародних і Світових заходах (змаганнях, олімпіадах, чемпіонатах та ін.). Як зазначено у джерелах: «українські народні танці підкорюють іноземців переходом від палкої пристрасті, кульмінаційних поривів, до спокійної, ніжної течії, адже жіночі рухи часто нагадують водну гладь – то вируючу, то тиху ...» [23, с.7].

Сучасні дослідження Г мають справу переважно з хореографією і її цілями і можливостями. Як свідчить огляд науково-публіцистичних джерел, сучасна хореографія розглядає функцію танцю у наступній тріаді його можливостей вивчення і застосування:

Танець-реабілітація танець-бій танець-історія – танець-Перемога.

Танець-перемога, з'явивсь завдяки націоналістично налаштованим українцям, які намагались і намагаються заявити про Україну на різноманітних Міжнародних заходах за межами країни, переважно на Олімпіадах, Світових Чемпіонатах та інших спортивних змаганнях.

Про появу даного виду свідчать офіційні канали, які містять відповідні відео і публікаційні матеріали - "Олімпійський спорт", "Радіо Свобода", "Ukrainian Sport TV" "sport.nv.ua", «Правда ТУТ NEWS» та інші.

Так, огляд джерел зафіксованих у електронних ЗМІ, свідчить про новий напрямок розвитку історії Г, як автентичного динамічного мистецтва, у олімпійських змаганнях, зокрема.

Олімпійський рух, загалом має велику передісторію. Починаючи з їх відродження як ігор Греції, за участю Європи (1859, 1870, 1875, 1879 рр.) і комісії з їх відродження 23.06.1894 (Париж, Сорбонна, П'єр де Кубертен) та формування Міжнародного олімпійського комітету [24]. і до сучасних щорічних міжнародних змагань, які стали великою історичною традицією дружніх змагань у майстерності найнаполегливіших і найталановитіших і працелюбних майстрів усіх різновидів спорту, які міцно пов'язані з основними історичними символами їх Світової згуртованості (Зевсом, м.Олімпією, Грецією).

Так, авторка навчального посібника з олімпійської освіти, робить посилання на джерела, зауважуючи: «у полісах Греції тілесне виховання розглядали як умову, що забезпечує повноцінну діяльність громадянина. Призначення античної гімнастики полягало в тому, щоб забезпечити відповідність між думками та діями, поведінкою і приписами, словом та вчинком» [24, с.7-13]. Так, олімпійський спорт є одним з ведучих напрямків результатів багаторічної праці і виснажливих тренувань майстрів спорту, які своєю працею здобувають авторитет країні, в якій народились і до якої належать як символи національних досягнень у світі.

Завдяки таким узгодженим діям (думки, дії, слова, вчинка і приписів) і багаторічними тренуваннями Г став відомим у багатьох країнах світу, і, навіть, набув слави візитівки українських переможців світових чемпіонатів і міжнародних олімпіад. Він став відомим завдяки поширенню інформації про українські здобутки на міжнародних змаганнях впродовж останніх десятиліть.

На олімпійських змаганнях 2012 року (2012 р., Лондон) після переможних боїв, як традицію відзначення кожної перемоги, виконували варіант Г двоє українських спортсменів – Берінчик Д., і Усик О. (срібло, золото) [24], [36], за що Г, отримав назву «Переможний Гопак» (іноді – «золотий гопак», коли ОЧ

виборюють золото). «Боксер Берінчик перемоги відзначає...гопаком», зазначали тоді у інформаційних джерелах [13].

Започаткована українськими спортсменами традиція виконання ПГ за межами країни на Міжнародних заходах, продовжувалась також і після 2012 р. Прославляв український етнічний танок і Усик О., виконанням ПГ у подальших переможних змаганнях [12], [9], [8]. Також відомий своїми ПГ, особливо «золотим» (Токіо, 2021) і український ОЧ з греко-римської боротьби й боксу Беленюк Ж. [11] [19], який також кілька разів виконував ПГ за межами країни на ознаку святкової відзнаки своїх досягнень.

Особливо варто зазначити на ставленні ОЧ (Беленюка ж.) ставленням до Г, як національної української традиції, адже він є народженим в Україні [14].

Так, наприклад, Молода українська боксерка К.Макогоненко (прізвисько-«рожева пантерка») [20] також є виконавицею нової хореографічної композиції ПГ. Вона у декількох змаганнях виконувала версію ПГ, при чому не скорочену версію, як попередні олімпійські чемпіони, а повну: «до того ж не скорочену версію, яку практикують борець греко-римського стилю Жан Беленюк і боксер Олександр Усик, а розширену» [6], як свідчать джерела. Одну зі своїх останніх перемог і свій традиційний серед спортивних змагальних боїв ПГ вона присвятила ЗСУ (і спецпідрозділу зовнішньої розвідки), адже дівчинка відчуває свою національну і культурну приналежність до спільної історії і тому її щирий патріотизм отримав таку форму присвяти свого посильного «вкладу» у захист нашої держави.

Вона також презентувала ПГ у Польщі: «15-річна Україна Кіра Макогоненко виступила у ваговій категорії до 46 кг. У фіналі змагання юна дівчина здолала триразову чемпіонку Польщі», за що організатори Міжнародного турніру «Scorpion Cup» (Щецин, 2023) вирішили її нагородити спеціальною нагородою – призом за найкращий бій [7]. Після перемоги вона знову станцювала ПГ, свідчать гаджет-джерела.

Так, згадані ОЧ (Беленюк Ж., Берінчик Д., Макогоненко К., Усик О), розвинули новий вид Г – «Переможний гопак» (ПГ), який виконується переможцем одразу після змагання на ознаку святкування досягнутого результату на певному етапі боротьби (як майстерського рівня спортивного мистецтва). При цьому виконавці не вдягнені у етнічний одяг чи спеціальні костюми чи

вишиванки, тому що виконується не як сценічний гопак (П.Вірського та ін.), а як результат чергового успішного змагання, бою.

Хоча першим, хто започаткував традицію ПГ на Олімпійських іграх, згідно нейроресурсної версії, вважається Данило Мигаль (Канада+2024). Він вибіг під час футбольного матчу на поле і станцював Г, щоб показати світові, що Україна має право на власну державу, і підтримати українських спортсменів, які виступали під прапором колишнього срср (27.07.1976, Монреаль). Але то був початок (!) етапу нового періоду етнодинаміки Г – «Переможного!».

Висновки: Отже, динаміка розвитку ПГ може бути зазначена умовно роками і частотою виконання, на ознаки Міжнародних і світових перемог українських ОЧ (бронзи, срібла, золота, кубків чемпіонів):

Усік О. (2012, 2021, 2023); Берінчик Д (2012, ...); Беленюк Ж.(2019, 2020, 2021, 2023, 2024); Макогон К. (2021, 2022, 2023).

Але ця динаміка не є остаточною, оскільки це може бути перспективним дослідженням і варто поповнювати її розширенням графіка динаміки.

Новий різновид гопака як «Переможний гопак» не є єдиним новим видом класифікації різновидів Г як загального поняття. Це обґрунтовується, як його історичними зразками, так і його зразками сучасності. Можливо, що окрім Переможного гопака ОЧ-в ще з'являться модернізовані види нашого етнічного танцю. Можливо тур солідарності «Містами Європи», який розпочинали Г-м танцюристи Національного ансамблю ім.П.Вірського на ознаку згуртування українців світу засобами культури (як світового флеш-мобу) вже у період сво [2,3,4]. Хай він буде продовженням боротьби за наше майбутнє і породить «*Гопак солідарності*», або «*Гопак збереження автентичної культури*», як то проілюстрували нещодавні учасники шоу «Австралія має Талант» (березень, 2015; серпень 2023; серпень 2025) українські діаспоріанці, як найскладніший танок у світі хореографії. Але на відміну від виконання яскравих кольорів згуртованим змішаним колективом, останнє виконання (2023) було символічним, виключно чоловічим, у темних вбраннях (яке нагадувало чорних запорожців). Що ще має стати майбутніми дослідженнями і новими трансформаціями модернізації різновидів гопака.

Список літератури.

1. Боксер Берінчик перемоги відзначає...гопаком // Сіверщина: Всеукраїнський незалежний медійний центр. 2012. URL: https://siver.com.ua/news/bokser_berinchik_peremogi_vidznachae_gopakom/2012-08-11-10671 (дата звернення: 19.01.2026).
2. Вірський ансамбль https://youtu.be/8R6pRSJOipg?si=VO4aqze94RbvJcGo__ (дата звернення: 25.11.2025).
3. Вірський ансамбль: «Гопак» (відеозапис) / на відкритті туру солідарності «Містами Європи» / *virskyforever*/ URL: <https://www.instagram.com/reel/CqC30A7o8N6/>
4. З Україною в серці, з Україною в танці. У Швейцарії виступить ансамбль імені Вірського. 22 January, 2023 URL: дата звернення: 25.12.2025.
5. 13-річна Кіра Макогоненко здобула золото чемпіонату Європи URL: https://static.wixstatic.com/media/d47499_9b88c511c7db419a93ed10ee3b6f3f55~mv2.jpg/v1/fill/w_1384,h_391,al_c,q_85,usm_0.66_1.00_0.01,enc_avif,quality_auto/d47499_9b88c511c7db419a93ed10ee3b6f3f55~mv2.jpgз боксу. 11 січня. 2022 (дата звернення: 13.12.2025)
6. Українка після перемоги над росіянкою станцювала гопак (відео). Неділя, 22 серпня 2021 р. 09.05, ПРАВДА ТУТ NEWS. URL: <https://pravdatutnews.com/society/2021/08/22/7751-ukrayinka-pislya-peremogy-nad-rosiyankoyu-stancyuvala-gopak-video> (дата звернення: 15.12.2025).
7. Станцювала гопак після найкращого бою: 15-річна українка здобула престижний приз на турнірі у Польщі – відео. 15 травня, 2023. URL: https://sport-nv-ua.cdn.ampproject.org/v/s/sport.nv.ua/ukr/amp/kira-makogonenko-vigrala-zoloto-na-turniri-u-polshchi-ta-stancyuvala-gopak-video50324681.html?amp_gsa=1&_js_v=a9&usqp=mq331AQIUAKwASCAAGM%3D#amp_tf=%D0%94%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%BE%3A%20%251%24s&aoh=17685065678382&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&share=https%3A%2F%2Fsport.nv.ua%2Fukr%2Fboxing%2Fkira-makogonenko-vigrala-zoloto-na-turniri-u-polshchi-ta-stancyuvala-gopak-video-50324681.html

8. (Усик. Гопак.) URL: https://sport-nv-ua.cdn.ampproject.org/v/s/sport.nv.ua/ukr/amp/video-yak-oleksandr-usik-tancyuvav-gopak-pislya-zolota-na-olimpiadi-2012-50438529.html?amp_gsa=1&_js_v=a9&usqp=mq331AQIUA KwASCAAgM%3D#amp_tf=%D0%94%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%BE%3A%20%251%24s&aoh=17688650135557&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&share=https%3A%2F%2Fsport.nv.ua%2Fukr%2Folimpiada-2024%2Fvideo-yak-oleksandr-usik-tancyuvav-gopak-pislya-zolota-na-olimpiadi-2012-50438529.html

9. (Усик і його коментарі про гопак) <https://www.instagram.com/reel/CzbFlnIpWNG/>

10. Світовий флешмоб: гопак українських фігуристок. <https://share.google/EckIFsJsTqzvCRQLN>

11. (Ж.Беленюк, Олімпійський чемпіон). URL: <https://youtu.be/3VgY517PjXw?si=dVTHoSaSGnoUIH>

12. (О.Усик, Олімпійський чемпіон). URL: https://youtu.be/RzEgIy6Y_ak?si=hLPFZvKDwsDTgp2i

13. 10 найвизначніший подій (Усик і Берінчик, Олімпіади). URL: https://suspilne-media.cdn.ampproject.org/v/s/suspilne.media/amp/culture/792579-olimpijski-igri-kriz-cas-10-znakovih-podij-z-istorii-olimpiadi-foto/?amp_gsa=1&_js_v=a9&usqp=mq331AQIUA KwASCAAgM%3D#amp_tf=%D0%94%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%BE%3A%20%251%24s&aoh=17668706812947&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&share=https%3A%2F%2Fsuspilne.media%2Fculture%2F792579-olimpijski-igri-kriz-cas-10-znakovih-podij-z-istorii-olimpiadi-foto%2F

14. (Беленюк про гопак). URL: https://sport--express-ua.cdn.ampproject.org/v/s/sport-express.ua/amp/olympiad/19065-gutcait-privitav-nasibova-a-pro-mene-zabuv-meni-baiduzhe-belenyuk-pro-olimpiadu-2024-ta-podalshi-plani?amp_gsa=1&_js_v=a9&usqp=mq331AQIUA KwASCAAgM%3D#amp_tf=%D0%94%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%BE%3A%20%251%24s&aoh=17670354942356&referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com&share=https%3A%2F%2Fsport-express.ua%2Folympiad%2F19065-gutcait-privitav-nasibova-a-pro-mene-zabuv-meni-baiduzhe-belenyuk-pro-olimpiadu-2024-ta-podalshi-plani

15. (Кіра Макогоненко). URL: https://youtube.com/shorts/uO_xhZKEm4c?si=Td5W9OyWf1zsLhf6
16. (Кіра Макогоненко) <https://youtube.com/shorts/jpoERD9beNA?si=Z1SSw5bohwrhBMn>
17. (Кіра Макогоненко). URL: <https://youtu.be/SOK12L6n5dU?si=PVaKiiDZQcWA9qbM>
18. Virsky - Hopak / Вірський - Гопак (ukrainian dance). Відеозапис виступу. [Електронний ресурс] URL: https://www.youtube.com/watch%3Fv%3DALzZ69HLXuY&sa=U&sqi=2&ved=2ahUKewietNzrrYGSAxV0RvEDHYvoM4YQtwJ6BAgpEAE&usg=AovVaw0IU1bpX8EoxelwrjoLV_Y8 (дата звернення: 25.12.2025) "
19. Як «золотий» Жан Беленюк гопака на олімпіаді станцював. 04 серпня, 2021, 17:19. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/31393609.html> (дата звернення: 27.12.2025)
20. Кіра Макогоненко - Біографія на Tribuna.com. Світлина. URL: <https://ua.tribuna.com>; URL: (дата звернення: 15.01.2026)
21. К. Макогоненко станцювала гопак після завоювання золота на турнірі у Польщі 15.05.2023. Щецин. URL: <https://www.instagram.com/reel/CsRQsz4IFB5/embed/captioned/> (дата звернення: 16.01.2026)
22. (Кіра Макогоненко). Українка після перемоги над росіячкою станцювала гопак. URL: <https://pravdatutnews.com/society/2021/08/22/7751-ukrayinka-pislya-peremogy-nad-rosiyankoju-stancyuvala-gopak-video> (дата звернення: 15.01.2026)
23. Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Історія танцю» середнього (базового) підрівня . Укладачі Комаровська О.А., Корнакова Т.М.
24. Єрмолова В.М. Олімпійсьа освіта: теорія і практика: навч.посіб./ В.М. Єрмолова. К., 2011. 335 с.
25. Історія українського народного танцю. Методичний посібник та довідкові матеріали щодо історії українського народного танцю: для використання в роботі клубними працівниками. Донецький обласний навчально-методичний центр культури; [укладачі: Козирева А.А., Бурлей Л.О.]. Краматорськ, 2020. 58с.
26. Кіптілова Н. Гопак як один з феноменів українського танцю. *Вісник Львівського університету. Серія мистецтво*. 2014. Вип.14., с.75-80.